

Oahppopládna -Jo3 sassne- ja guolggaduodjefáhka

Dette er en lulesamisk oversettelse av den fastsatte læreplanteksten.
Læreplanen er fastsatt på nordsamisk.

Sámedigge mierredam njuolgadustjállagin 04.05.2021, láhkavuodo:
snjilltjamáno 17.b 1998 nr 61 láhka vuodoskåvlå ja joarkkaåhpadusá birra
(åhpadusláhka) § 6-4 nuppát ladás.

Fámon 01.08.2022 rájes

Fága birra

Fága relevánssa ja guovdásj árvo

Jo3 sassne- ja guolggaduodjefágan la sáhka sáme árbbedábálasj duojes. Gå praktihkalattjat barggá sasnij, gábmási, náhkij ja ietjá ábnnasij ja gå iesjguhtik vædtsagijt ja hiebalgis masijnajt adná, de viddnooahppe ávddánahtti duodjuhimtjehpudagájt ja dádjadusáv duoje árbbedábe, háme ja teknikhkaj birra. Viddnooahppe galggi åtsådit, idiejajt ávddánahttet ja adnet innovatiiva prosessajt ådå duodjebuktagijt dagátjít. Duodjefáhka galggá viddnooahppijt gárvedahttet duostotjít sebrudagá dárbojt árbbedábálasj ja ådå lágásj buktagijda. Duodjefáhka galggá sihkarasstet jut sjaddi oahppam duodjára gudi árbbedábálasj duojev máhti ja gudi ávddálijuovlluj gæhttji ja huomahi duojijt majna álggoálmukmáhtto I vuodon.

Gájka fága galggi åhpodusá árvvovoudov duohtan dahkat. Jo3 sassne- ja guolggaduodjefáhka galggá fáron fágalasj identitiehtav ja dámadimávov ávdedimen, ja dádjadusáv duoje ávddánbuktema nármajs, etihkas ja estetihkalasj vidjurijs. Fágajn bargadijn ávddánahtti viddnooahppe máhtov sáme luonndo- ja kultuvrraárbe moattebelakvuodas ja variasjávnås. Árbbediedo baktu galggi viddnooahppe luondov vieledit ja dádjadit ahte ressursaano vuoksuj la dárbo luondoboanndudagájt boahtte buolvajda gáttit. Fáhka galggá fáron máhtov vaddemin barggovadde ja bargge vælggogisvuodaj ja rievtesvuodaj birra ja gálmåbelak aktisasjbargo mávsulasjvuoda birra, manna barggovadde, bargge ja oajválattja aktan barggi buorre barggoiellemav ávddánahtátjít.

Guovdásj elementa

Ábnasmáhtto

Guovdásj elementan ábnasmáhtto I sáhka jut sassne- ja guolggaduoje ábnnasijt åttjut ja vállji. Danna I sáhka ábnaskvalitiehtas ja masi iesjguhtik ábnnasa aneduvvi ja diehtet makkira li gábmása, náhke ja duolje iesjguhtik jábijn. Dasi gullu aj árbbedábálasj dilkkom ja gáktu sasnev, gábmásav ja náhkev várajda válldet. Danna I aj sáhka ressursajt diedulattjat adnet ja divodit ja duodjeábnnasijt ådásit adnet. Guovdásj elemænnntaj gullu aj barggat varresvuoda, birrasa ja sihkarvuoda njuolgadusáj milta.

Duodjuhibme ja kultuvrraárbbé

Guovdásj elementan duodjuhibme ja kultuvrraárbbé I sáhka árbbedábálasj sassne- ja guolggaduoijt duodjuhit giedaj ja masijnaj gå hiehpá. Danna I sáhka dádjadit gáktu ábnnasa, skánda, háme ja funksjávnå aktij gulluji. Guovdásj elementan la aj sáhka adnet árbbedábálasj duodjuhimvuogijt ja

sjuggelis ávddånahttemvuogijt gå duodjuj árbbedábálasj ja ådå lágásj sassne- ja guolggaduojijt. Dasi gullu aj gáktu sáme kultuvrraabbe sassne- ja náhkkeluojen la tjanádum sámegiellaj, fáhkaterminologijjaj ja árbbedábijda.

Oasesmárnándádjadus

Oasesmárnándádjadusá guovdásj elementan la sáhka ietjas buvtadime gálojs ja sisbåhtusijs. Dasi gullu aj ietjas bargojt ávddånbuktet ja bagádit oasstijt iesjguhtik aktijuodajn. Guovdásj elementan la aj sáhka mærkkagálvvotsieggimis ja duoje iesjvuodaj ja kultuvralasj- ja árbbedábálasj árvo gaskostimes. Dasi gullu aj adnet fága kultuvrrahistárvåv bargonis. Vuobdedahtem ja ietjas giehtaduojij ja dievnastusáj vuobddem iesjguhtik værmádagáj baktu la aj oassen guovdásj elementas.

Fágajgasskasasj tiemá

Álmmukvarresvuohta ja bierggim

Jo3 sassne- ja guolggaduodjefágan merkaj fágajgasskasasj tiebmá álmmukvarresvuohta ja bierggim ahte ávddånahttá giehtatjehpudagájt, buorre barggorutijnajt ja vuogas barggamvuogijt. Dasi gullu aj nahkat tjuolmajt tjoavddet, identitiehtav ávddånahttet ja jærmálattjat válljít ietjas iellemin. Dási gullu aj iesjluohtádusáv ávddånahttet ja duosstat vuojnosa javllat. Dánná I aj sáhka gáktu ulmusj iehtjádij siegen ávddånahttá vieledimev iehtjádij árvojs, válljimijs ja ávddånbuktemvuogijs. Fágajgasskasasj tiebmá álmmukvarresvuohta ja bierggim la aj tjalmostahttemin gáktu duodje iesjguhtik láhkáj juogostjanástagáv vuoset.

Guoddelis ávddånbime

Jo3 sassne- ja guolggaduodjefágan merkaj fágajgasskasasj tiebmá guoddelis ávddånbime ahte lájtálisát reflektieri gå vállji ábnnasijt, buvtadimvuogijt, väedsagijt ja masjijnajt etihkalasj ja guoddelis buvtadimen. Dasi gullu aj gáktu ábnnasij viedtjam la iesjguhtik jábílda tjanádum ja gáktu dajt guoddelis vuogij háldadip. Vijddásappot gullu dasi buvtadit nanos duojijt váj la máhettelis dajt ájmon anedit, ádásit adnet ja divodit. Guoddelis ávddånbime merkaj aj fáhka la fáron sihkarasstemin værálda luonndo- ja kultuvrraabbev.

Vuodotjehpudagá

Njálmálasj tjehpudagá

Njálmálasj tjehpudagá jo3 sassne- ja guolggaduodjefágan la fáhkaterminologijjav adnet ietjas hábbmijiddje prosessajn ja estetihkalasj ja etihkalasj duodjefágalasj tjuolmaj reflektierimin. Njálmálasj tjehpudagájda gullu aj gulldalit, respondierit spontána ja gárvedum ságastallamijda. Viddnooahppe ávddånahti njálmálasj tjehpudagájt gå árvvaladdi, reflektieriji

ja gaskosti vuojnojdisá fágafasj dágástallamijn. Dasi gullu aj fákagielav adnet bargadijn ja gó guládallá oasstij, barggorádnaj ja ietjá aktisasjbarggoguojmij

Buktet tjállet

Buktet tjállet jo3 sassne- ja guolggaduodjefágan la tjálalattjat plánit, dahkat skándajt, bargotjuorggamijt, tjielggidusájt ja góvádusájt ja duodjeterminologijjav adnet. Dat merkaj aj dokumentierit ja árvustallat bargojdis. Dasi gullu buktagijt ja dievnastusájt ávddánbuktet ja oasstij, barggorádnaj, buvtadiddjij, árbbedáhpeguoddij ja ietjá aktisasjbarggoguojmij guládallat.

Buktet láhkåt

Buktet láhkåt jo3 sassne- ja guolggaduodjefágan la góvnat ja árvustallat diedoxt fákagirjálasjvuodan ja iesjguhtik tevstajn, barggotjielggidusájn, sárggomijn, symbávlájn, góvájn ja tjuorggamijn. Dasi gullu aj diedoxt dálkkut, reflektierit ja dahkat fágafasj ájádusájt oahpes ja amás fákafállusij milta. Dasi gullu aj góldojt lájttálisát ja luohtedahtte láhkáj adnet.

Buktet riekknit

Buktet riekknit jo3 sassne- ja guolggaduodjefágan la dahkat skándajt, mihttit, merustit stuorrudagáv ja ábnas- ja ájggeanov. Dasi gullu aj hattijt kalkulierit vidnudagá ja ietjas buktagija ja dievnastusájda ja dahkat góloj merustallamijt haddefálaldagáj aktivuodan.

Digitála tjehpudagá

Digitála tjehpudagá jo3 sassne- ja guolggaduodjefágan li viedtjat ja gaskostit diedoxt ja visualisierit idiejajt. Dat merkaj aj digitálalattjat barggat buktagij ávddánahttemijn ja duoij desájnnimin. Dasi gullu aj barggat vidnudagá ja ietjas duoij ja dievnastusáj góloj merustallamijn ja vuobdedahttemijn. Digitála tjehpudagájda gullu árvustallat, giehtadallat ja buohta biedjalit diedoxt, liehket lájttális ja vuosedit góldojda. Dasi gullu aj ávddánahttet etihkalasj diedulasjvuodav ja adnet digitála jiermev ja njuolgadusájt ja nármajt tjuovvot

Máhtudakulme ja árvustallam

Sassne- ja náhkkelduodjefága máhtudakulme ja árvustallam

Máhtudakulme

Åhpadusá ulmme le viddnooahppe galggá máhttet

- plánit, tjadádit, árvustallat ja ietjas bargojt ja barggoprosessajt dokumentierit ja fáhkaterminologijjav adnet duodjuhahttij
- åtsådit sáme árbbediehtagav ja álggoálmmukkultuvrav ja adnet inspirasjávnnán etihkalasj láhkáj ietjas sjuggelis bargon ja gå duojev gaskos
- åtsådit ja tjielggit ábnnasij iesjvuodajt ja masi aneduvvi ja dan milta árbbedábállattjat duodjuhit ja duojjit ávddånahttet
- vállip ábnnasijt nále, álldara, guolga ja kvalitiehta milta ja reflektierit makkira náhkkeábnnasa li iesjguhtik jábijn
- adnet luondulasj naveldimvuogijt dilkkoma gárvedahttij
- dilkkot ja giehtadallat náhkijt iesjguhtik vuogij milta ja adnet iesjguhtiklágásj bárkojt náhkkesujton ja reflektierit gáktu prosessa ábnnasijda vájkudi
- adnet bisodimvuogijt, dibmadit ja vuojddat gábmasijt, náhkijt ja sasnijt
- adnet árbbedábálasj skándajt ja mihttimvuogijt gå vadja, ja vadjet åsijt náhke milta vaj ábnnasijt sässtá ja mujttá miehteguolgov, vuossteguolgov ja symmetrijjav
- goarrot árbbedábálasj duojjit sasnes, gábmasijs ja náhkes árbbedábálasj giehtasávvij ja masijnnasávvijn dárbo milta
- adnet iesjguhtik digitála ressursajt ávddånahtátjat barggotjuorggamijt, sárggomijt ja modellajt ja dajt adnet gå hábbmi ådå duojjit triendaj ja ådå ávddånbuktemvuogij milta
- divvot, sjåpkadit, stuoredit ja duognadit sassne- ja náhkkebuktagijt ådåsis adnuj
- adnet árbbedábálasj ja ådå vuogijt sassne- ja náhkkeábnnasij ja duojj vuorkudimen
- rájnnit ja ájmon anedit sassne- ja náhkkeábnnasijt iesjguhtik vuogij milta ja reflektierit gáktu dá vuoge adnuj ja vihpamij vájkudi
- buojkodit duodjebuktagij funksjávnåv, kvalitiehtav ja vihpamav
- merustallat ájggeanov ja hattev ietjas buktagij ja dievnastusájn ja árvustallat gáktu ábnasadno, produktivitiehtta, márnánárvo ja tjjin nim aktij gulluji
- adnet iesjguhtik digitála ressursajt gå vuobdadahttá ja vuobddá ietjas ja vidnudagá mærkkagálvojt ja gå oasstij ja ietjá aktisasjbarggogoujmij guládallá

- tjielggit sassne- ja guolggaduoje histåvråv ja ærádisáv ja adnet histåvrålasj gáldojt referánssan buktajj buvtadimen ja rekonstruierimin váj iehtjáda máhti dajt guorrat
- adnet guoskavasj dahkkerievtesvuodaj njuolgadusájt bargonis ja reflektierit gálldoano ja gálldovuosedimij birra
- buojkodit iesjguhtik sáme duodjeorganisasjávnáj ja -ásadusáj ávdåsvásstádussuorgijt ja bargojt ja gáktu dajs ávkev adnet, ja reflektierit makkir rälla dajn la sebrudagán
- ájmon adnet masjijnajt, väedtsagijt ja duodjebierggasijt ja adnet dajt varresvuoda, birrasa ja barggosihkarvuodanjuolgadusáj milta
- barggat doajmme mærrádusáj ja sjehtadusáj milta ma fága barggodilev regulieriji, ja tjielggit barggovadde ja bargge vælggogisvuodajt ja rievtesvuodajt
- adnet hiebalasj suodjalimgálvojt, buorre barggorutijnajt ja válljit vuogas barggamvuogijt majt bargadijn rievddadallá vaj noadevávjít garvvá

Åhpadattij Árvustallam

Åhpadattij Árvustallam galggá viehkken ávdedit oahppamav ja máhtudagáv ávddånahttet. Viddnooahppe vuosedi ja ávddånahti máhtudagáv jo3 sassne- ja guolggaduodjefágan gå adni máhtov, tjehpudagájt ja lájttális ájádallamav gå galggi dakhkusájt tjoavddet. Bagádalle galggá dilev hiebadit vaj viddnooahppe bæssá fáron mierredimen ja oahppammiellaj alodit iesjguhtiklágásj bargoj baktu. Bagádiddje ja viddnooahppe galggaba ságastallat viddnooahppe ávddåname birra jo3 sassne- ja guolggaduodjefágan. Viddnooahppe galggi bessat vuosedit majt bukti, ja ietjas fágalasj ávddåname badjel reflektierit. Bagádalle galggá bagádallat ienep oahppama gáktuj ja åhpadimev hiebadit navti váj viddnooahppe bessi bagádallamij milta låggnjit ietjasa máhtudagáv fágan.

Árvustallamårnik

Loahppaárvustallam

Fáhkagæhttjalime ávddåla galggi gájka gudi ælla tjuovvum dábálasj oahppomanov, rijbbam tjálalasj eksáman mij la fága oahppoplána milta dagáduvvam. Eksábma dagáduvvá guovdásj ásadusájn ja sensurieriduvvá bájkálatjat. Eksáman ij galga liehket gárvedimoasse Jo3 sassne- ja guolggaduodjefága åhpadus galggá fáhkagæhttjalimij lâhpaduvvat. Gájka galggi fáhkagæhttjalimev tjadádit, mij galggá gudán barggobiejven tjadáduvvat.